

Écho et Narcisse

(extraits d'Ovide, **Métamorphoses**, livre III, 339-510)

«... Ter ad quinos unum Cephisius annum 351
addiderat poteratque puer iuvenisque videri :
multi illum iuvenes, multæ cupiere puellæ;
sed fuit in tenera tam dura superbia forma,
nulli illum iuvenes, nullæ tetigere puellæ. 355

Adspicit hunc trepidos agitantem in retia cervos
vocalis nympe, quæ nec reticere loquenti
nec prior ipsa loqui didicit, resonabilis Echo.
Corpus adhuc Echo, non vox erat et tamen usum
garrula non alium, quam nunc habet, oris habebat, 360
reddere de multis ut verba novissima posset.
Fecerat hoc Iuno, quia, cum deprendere posset
sub Iove sæpe suo nymphas in monte iacentis,
illa deam longo prudens sermone tenebat,
dum fugerent nymphæ. Postquam hoc Saturnia sensit, 365
'Huius' ait 'linguæ, qua sum delusa, potestas
parva tibi dabitur vocisque brevissimus usus,'
reque minas firmat. Tantum hæc in fine loquendi
ingeminat voces auditaque verba reportat.

Ergo ubi Narcissum per devia rura vagantem 370
vidit et incaluit, sequitur vestigia furtim,
quoque magis sequitur, flamma propiore calescit,
non aliter quam cum summis circumlita tædis
admotas rapiunt vivacia sulphura flammæ.

O quotiens voluit blandis accedere dictis 375
et mollis adhibere preces! Natura repugnat
nec sinit incipiat; sed, quod sinit, illa parata est
expectare sonos, ad quos sua verba remittat.

Forte puer comitum seductus ab agmine fido 380
dixerat: 'Ecquis adest?' et 'adest' responderat Echo.

Hic stupet, utque aciem partes dimittit in omnis,
voce 'Veni!' magna clamat; vocat illa vocantem.
respicit et rursus nullo veniente 'Quid' inquit
'me fugis?' et totidem, quot dixit, verba recepit.

perstat et alternæ deceptus imagine vocis 385

'Huc coeamus' ait, nullique libentius umquam
responsura sono 'coeamus' rettulit Echo
et verbis favet ipsa suis egressaque silva
ibat, ut iniceret sperato bracchia collo.

Ille fugit fugiensque 'manus complexibus aufer!' 390
ante' ait 'emoriar, quam sit tibi copia nostri';
rettulit illa nihil nisi 'sit tibi copia nostri!'

Spreta latet silvis pudibundaque frondibus ora
protegit et solis ex illo vivit in antris.

Sed tamen hæret amor crescitque dolore repulsæ; 395

extenuant vigiles corpus miserabile curæ
adducitque cutem macies et in aera sucus
corporis omnis abit; vox tantum atque ossa supersunt;
vox manet, ossa ferunt lapidis traxisse figuram.

Inde latet silvis nulloque in monte videtur, 400
omnibus auditur; sonus est, qui vivit in illa.

Sic hanc, sic alias undis aut montibus ortas
luserat hic nymphas, sic cœtus ante viriles;
inde manus aliquis despectus ad æthera tollens
'Sic amet ipse licet, sic non potiatur amato!' 405

Dixerat: adsensit precibus Rhamnusia iustis.
 Fons erat inlimis, nitidis argenteus undis,
 quem neque pastores neque pastæ monte capellæ
 contigerant aliudve pecus, quem nulla volucris
 nec fera turbarat nec lapsus ab arbore ramus. 410
 Gramen erat circa, quod proximus umor alebat,
 silvaque sole locum passura tepescere nullo.
 Hic puer et studio venandi lassus et æstu
 procubuit faciemque loci fontemque secutus,
 dumque sitim sedare cupit, sitis altera crevit, 415
 dumque bibit, visæ correptus imagine formæ
 spem sine corpore amat, corpus putat esse, quod umbra est.
 Adstupet ipse sibi vultuque inmotus eodem
 hæret, ut e Pario formatum marmore signum;
 spectat humi positus geminum, sua lumina, sidus 420
 et dignos Baccho, dignos et Apolline crines
 inpubesque genas et eburnea colla decusque
 oris et in niveo mixtum candore ruborem,
 cunctaque miratur, quibus est mirabilis ipse;
 se cupit inprudens et, qui probat, ipse probatur, 425
 dumque petit, petitur, pariterque accendit et ardet.
 Inrita fallaci quotiens dedit oscula fonti !
 In mediis quotiens visum captantia collum
 bracchia mersit aquis nec se deprendit in illis !
 Quid videat, nescit; sed quod videt, uritur illo, 430
 atque oculos idem, qui decipit, incitat error. (...) 431

Non illum Cereris, non illum cura quietis 437
 abstrahere inde potest, sed opaca fusus in herba
 spectat inexpleto mendacem lumine formam (...). 439

(...) Ut intabescere flavæ 487
 igne levi ceræ matutinæque pruinae

sole tepente solent, sic attenuatus amore
liquitur et tecto paulatim carpitur igni; 490
et neque iam color est mixto candore rubori,
nec vigor et vires et quæ modo visa placebant,
nec corpus remanet, quondam quod amaverat Echo.
Quæ tamen ut vidit, quamvis irata memorque,
indoluit, quotiensque puer miserabilis 'eheu' 495
dixerat, hæc resonis iterabat vocibus 'eheu';
cumque suos manibus percusserat ille lacertos,
hæc quoque reddebat sonitum plangoris eundem.
Ultima vox solitam fuit hæc spectantis in undam:
'Heu frustra dilecte puer !' totidemque remisit 500
verba locus, dictoque vale 'vale' inquit et Echo.
Ille caput viridi fessum submitit in herba,
lumina mors clausit domini mirantia formam.
Tum quoque se, postquam est inferna sede receptus,
in Stygia spectabat aqua. Planxere sorores 505
naides et sectos fratri posuere capillos;
planxerunt dryades; plangentibus adsonat Echo.
Iamque rogum quassasque faces feretrumque parabant;
nusquam corpus erat; croceum pro corpore florem
inveniunt foliis medium cingentibus albis. » 510